

Bunkerek – Bunkerturizmus

A mórakalmi és az ásothalmi területen számos katonai objektum (bunker) található.

Bunker: „betonból épült, földbe süllyesztett erőd (ítmény), fedezék”, vagy ásott óvóhelyet jelent.

Jugoszlávia felszabadításában a szovjetek mellett kiemelkedő mértékben vették ki részüket a partizánok. 1941-től Európa legegységesebb és legerősebb partizán mozgalma bontakozott ki Joszิป Broz Titó vezetésével.

A második világháború után Sztálin egyik stratégiai szövetségese, a Jugoszláviát államelnöklő Joszิป Broz Titó („láncos kutya”) bejelentette országa kiválását a szovjet érdekszférából. A „csatlós államok” sorában ott található Magyarország is. A magyar kommunista vezetés a kiváló tanítvánnyal, Rákosi Mátyással az élen elhitte a Sztálin-féle hisztériát, hogy potenciális esélye lehet Jugoszlávia felől Magyarország megtámadásának. Ennek megakadályozására illetve a támadás méltó fogadására kellett megépíteni 1951–53 között a Déli Védelmi Rendszert.

Rákosi Mátyás megkapta a parancsot és a katonai tanácsadókat, ellenőröket a Szovjetunióból, hogy építsen erődrendszert a több száz kilométer hosszú magyar-

jugoszláv államhatáron. Pénzt, azt nem kapott Moszkvától a vállalkozáshoz pedig a Déli Védelmi Rendszer, a hadtörténészek szerint erődvonallá sohasem fejlesztett határőrizeti öveinek és táborainak láncolata hét milliárd forintba került. A hatalmas kiadásokkal járó védelmi építkezések gazdasági hátterét a történész szerint valószínűleg az akkori Terv- és Békekölcsönökből fedezték.

Különös az idő, mivel Magyarország és Jugoszlávia nem állt hadban egymással. Különös a helyszín is, amely maga a sík Alföld. Szerény számítások mellett az akkori hadászati technika mellett is csak ideig-óráig bírta volna a déli védvonal feltartóztatni a délről jövő offenzívát.

A bunkereket – a legelső tervekkel ellentétben – nem egy erődrendszer fűzi láncolatba, hanem az azóta betemetett futóárkok és a harckocsik megakasztására szánt, ma halastónak használt kopolyák, vizes árkok kötik össze.

A Honvédelmi Minisztérium VK. (vezérkari) Hadműveleti Csoportfőnökség feladata volt, hogy kidolgozza a hadsereg csapatainál rendszeresített fegyverek számára típus erődítmények és azok álcázásának tervét. Ezt a tervkollekciónak tablóba fűzve, piros műbőr, kemény borítóba kötve, 1953. feltüntetett évszámmal, összegyűjtve lehet tanulmányozni a budapesti Hadtörténelmi Levéltárban.

Nagy gondot fordítottak a munkák megindítására, az építések tervezett időtartamára, és az átadás-átvételre.

A bunkerek építése központilag meghatározott tervek szerint történt. Az objektumok vasbetonból készültek, földbe mélyített, méteres falvastagságú erődítmények voltak. A déli véderőrendszeren nemcsak üzenettovábbító kapcsolatban, hanem tűz

összeköttetésben is álltak. A vezetők úgy gondolták, hogy vész esetén egyik bunker a másikat fedezni tudja.

A bunkerek között az igazi kapcsolatot a futóárkok kialakítása jelentette. Ez által a katonák feltűnés nélkül és biztonságosan közlekedhettek, és az utánpótlást biztosíthatták volna. A futóárok falait ki kellett bélelni vályoggal, náddal vagy rőzsével, mivel az alföldi homokos területeken a futóárok pályákat a szél könnyedén betemethette volna.

Az ellenség megtévesztése, az objektumok álcázása a hadászat szerves részét képezi. A megtévesztés magyar sajátosság, már a kalandozások (i. u. 940-950) tájékán is.

Pl.:

- „Mari néni tanyája”, ahogy az '50-es évek elején a köznép ismerte. Tanyának álcázták a nehéz típusú géppuska féloldalozómű állást. Annyira figyeltek arra, hogy ne fogjon senki sem gyanút, hogy bizonyos időközönként be is gyújtottak a kályhába. A falra korommal fekete négyzetet rajzoltak, utána keretet szögelték rá, ebből lett az ablak. Fegyveren kívül periszkóppal is fel volt szerelve.

- Antiklírens kő makettje, harckocsi akadálynak.

Napjainkban a bunkerek jelentős hányada távol a közutaktól, erdők mélyén, szántóföldeken helyezkednek el. Mivel tűzösszeköttetésben voltak egymással, ezért 300-600 méteres körzetben található egy-egy példány. Ma, a legismertebb bunkerek forgalmas utak, útkereszteződések, ember által látogatott helyeken találhatók. Ez nem véletlen, mivel az építkezéseknek az volt a célja, hogy a forgalmas utakat szemmel tartsa.

A kommunista éra első felében, felső vezetés parancsára épültek meg a bunkerek. Civil lakosság mindennemű megkérdezése nélkül. Így kerültek bunkerek szántóföldek közepére, gazdasági épületek közvetlen közelébe. A gazda számára az objektum megépítése átok lehetett, mára viszont előny, mert a tanya egy épülettel bővült. Mostanában főleg tárolási funkciót tölt be. Például burgonyatároló, boros pince, istálló vagy ól.

Mórahalom és Ásotthalom környékén a turizmus kínálat speciális bővítésének lehet része az ún. bunkerturizmus.